

Productiviteit met een menselijke maat: groei als middel, niet als doel

Voor landen met hoge lonen en een kostbare infrastructuur, zoals Nederland, is arbeidsproductiviteitsgroei essentieel om economische welvaart te behouden. Omdat het arbeidsaanbod door demografische ontwikkelingen nauwelijks toeneemt en al jarenlang sprake is van krapte op de arbeidsmarkt, vormt productiviteitsgroei de sleutel tot het kunnen realiseren en leveren van de door burgers en organisaties gevraagde producten en diensten. Economische groei is ook een middel om via overheidsfinanciën te investeren in brede welvaart en maatschappelijke transities (Baarsma, 2024, PwC Nederland). Innovatie, scholing en technologische vooruitgang zijn daarbij cruciaal.

Toch kent deze groei ook een keerzijde. Een overmatige focus op efficiëntie kan resulteren in werkdruk, sociale ongelijkheid en verlies van de menselijke maat. Zo ervaren bijvoorbeeld zorgmedewerkers een relatief hoge werkdruk, mede door personeelstekorten, regeldruk en toenemende zorgzwaarte. Arbeidsproductiviteitsgroei is dus geen doel op zich, maar een middel dat zorgvuldig moet worden ingezet binnen een bredere visie op welvaart en welbevinden.

In dit themanummer biedt HMR enkele artikelen die beide kanten van de medaille belichten. Bijdragen die zich buigen over het belang van arbeidsproductiviteit en manieren om dit in stand te houden of te verbeteren. Bijvoorbeeld door werkplekinnovatie, de toepassing van kunstmatige intelligentie en over het belang van goed leiderschap daarbij. Maar ook bijdragen die kritisch kijken naar de schaduwzijde van de focus op arbeidsproductiviteit resulterend in een tegengeluid. Bijvoorbeeld in de vorm van 'andere groei', met oog voor zorgzaamheid, menselijke maat en oog voor autonomie en vakmanschap.

De eerstvolgende themanummers van HMR over vrouwelijk leiderschap (editie 217) en publiek private samenwerking (editie 218) zijn ondertussen in voorbereiding en zullen verschijnen in de eerste helft van 2026. Graag nodigen we auteurs die een bijdrage willen leveren aan deze edities of aan meer algemene vraagstukken op de thema's van HMR uit om contact op te nemen met de hoofdredactie (hoofdredactie@hmr.nl).



Ger Post en Judith van Helvert-Beugels,
hoofdredactie HMR